

№ 17 (754)
Май 2019 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

☞ Афіцыйна: аб працы БФК
цягам мінулага года –
стар. 2–3

☞ Х Фэст экскурсаводаў: 350 розных
вандровак –
стар. 5

☞ Прадаўжальнікі: народныя святы
на Воранаўшчыне –
стар. 7

*Імпрэза, прысвечаная ветэрану Вялікай Айчыннай вайны,
Герою Сацыялістычнай Працы Рыгору Сушчэнку
ў Рэдкавіцкай сельскай бібліятэцы*

Арттыкул чытайце на стар. 4

Усё жыццё сябруе з кнігай

М. Мігай (1957 г.)

Міхаіл Мігай, баец партызанскага атрада імя В.І. Чапаева брыгады №37 імя А.Я. Пархоменкі, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, усё жыццё сябруе з кнігай. Да вайны ён скончыў шэсць класаў і толькі пасля дэмабілізацыі з Савецкай Арміі ў 1949 годзе прадоўжыў вучобу ў вячэрняй сярэдняй школе. Паспяхова вучыцца яму дапамагалі кнігі – ён чытаў іх штодзённа. Потым на выдатна скончыў Маскоўскую юрыдычную школу. А ў Вышэйшай школе прафсаюзаў вучыўся завочна. Паспяхова скончыць яе таксама дапамагалі падручнікі.

З той пары Міхаіл Мікалаевіч не ўяўляе свайго жыцця без кнігі. Нейкі час ён курыў (партызанская звычка), а ў сорака гадоў рашуча патушыў цыгарку і загадаў сабе:

– Усе эканомленыя на тытуні грошы аддаць на кнігі!
Год за годам хатняя бібліятэка ветэрана вайны дасягнула вялікіх

памераў – у асобным прасторным пакоі ўсе сцены застаўленыя кніжнымі шафамі. Тут розныя энцыклапедыі, даведнікі амаль па ўсіх галінах ведаў, зборы твораў мастацкай літаратуры, мемуары і інш. Збор кніг серыі «Жыццё выдатных людзей» налічвае аж 450 асобнікаў. Не памылюся, калі скажу, што такая багатая хатняя бібліятэка ў Магілёве наўрад ці ёсць яшчэ ў каго.

Але ж у народзе гавораць: «Адзін з’еш хоць і вала – адна хвала». У адрозненне ад іншых аматараў кніг, Міхаіл Мікалаевіч пайшоў з імі да людзей і яго хатняя бібліятэка па сутнасці сваёй стала народнай. М. Мігай шмат гадоў з’яўляўся старшынёй камісіі па патрыятычным выхаванні Магілёўскага гарадскога савета ветэранаў. Ён адзін два разы на тыдзень, а то і часцей, ходзіць у школы і гімназіі Магілёва на сустрэчы з вучнямі, уручае ім кнігі з хатняй бібліятэкі. Так, напрыклад, у сярэдняй школе № 40 ён прынёс тры кнігі і камплект копіяў публікацыяў з газет і часопісаў, а бібліятэцы сярэдняй школы № 5 падарыў 45 кніг.

У Краснабярэжскую сярэднюю школу, у якой вучыўся ветэран у дзіцячыя гады, ён перадаў 100 кніг, сярод якіх зборы твораў Льва Талстога і Аляксандра Пушкіна. У Краснабярэжскую сельскую бібліятэку адвёз 150 экзэмпляраў мастацкай літаратуры. А краязнаўчаму музею «Подзвіг» Краснабярэжскага аграрнага каледжа ўручыў 500 кніг аб Вялікай Айчыннай вайне. Такая сувязь ветэрана вайны з землякамі...

Абласному краязнаўчаму музею імя Е.Р. Раманова М. Мігай падарыў 150 кніг аб партызанскім руху ў Беларусі. Магілёўскага гарадская бібліятэка № 2, чытачом якой ён з’яўляецца, атрымала камплект кніг з 300 асобнікаў, што выстаўленыя на паліцах асобнага стэлажа ў фэ-бібліятэкі для свабоднага доступу чытачоў. Камплект з 15-і кніг серыі «Подзвіг» паступіў на Вахту памяці, што на Савецкай плошчы. Больш за сотню кніг перадаў ветэран навучэнцам магілёўскай школы кадзетаў, а яшчэ 20 кніг з успамінамі пісьменнікаў – у бібліятэку Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. Куляшова. І гэты спіс можна было б доўжыць...

*Віктар АРЦЕМ’ЕЎ, г. Магілёў
(2010 г.)*

Пра міхулае Сёння Дзеля будучыні Краязнаўчая газета

Сябры! Падпісання на газету можна з любога месяца. Будзьма разам!

падпісны індекс:
індывидуальны - 63320
ведамасны - 633202

Беларускі фонд культуры як грамадская супольнасць

3 выступлення Т. Стружэцкага на пасяджэнні Рады БФК 18 красавіка 2019 г.

Шаноўныя сябры!
Дазвольце павітаць і падзякаваць вам за тое, што адгукнуліся на нашае запрашэнне для ўдзелу ў пасяджэнні асноўнага кіруючага органа ГА «БФК». Нагадаю, што Рада ў сённяшнім складзе (36 чал.) была абраная на VI справаздачна-выбарчым сходзе ГА «БФК» 16.03.2018 г. На сходзе таксама былі абраны 4 ганаровыя сябры Рады: акадэмік Радзім Гаўрылавіч Гароцік, народны мастак Беларусі Васіль Пятровіч Шаранговіч, прафесар Адам Восіпавіч Мальдзіс, Людміла Прохараўна Чыгрынава.

Мы не выпадкова праводзім пасяджэнне ў Нацыянальным мастацкім музеі. Нам хацелася прадставіць усім вам магчымы масіў павітаць і яшчэ раз павіншаваць нашага Ганаровага сябра Рады Васіля Пятровіча Шаранговіча ў сувязі з 80-годдзем, а таксама азнаёміцца з яго персанальнай выстаўкай. Дзейнасць ГА «БФК» ўсправаздачны перыяд ажыццяўлялася ў адпаведнасці з асноўнымі накіраванымі на 2018 – 2022 гады, зацверджанымі на апошнім справаздачна-выбарчым сходзе. Былі працягнутыя ранейшыя праекты: «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры» сумесна з Міністэрствам культу-

ры Рэспублікі Беларусь – гэта ўжо 26-ы па ліку, ініцыятарам і заснавальнікам якога быў менавіта БФК; «Вяртанне каштоўнасцяў» (сумесна з Рэспубліканскай камісіяй «Вываўленне, вяртанне, сумеснае выкарыстанне і ўваўраўнаважэнне ў навуковы і культурны ўжытак культурных каштоўнасцяў, якія знаходзяцца за межамі Рэспублікі Беларусь»); Рэспубліканскі конкурс мастакоў тэатраў па суісканне прэміі імя заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі І.М. Ушакова (сумесна з Музеем гісторыі тэатральнага і музычнага мастацтва). У сакавіку 2019 г. былі падведзеныя вынікі што-

гадовага (ужо 19-га) тэатральнага конкурсу ў намінацыі «За лепшае мастацкае афармленне тэатральнага спектакля»; Акцыя БФК «Адноўнім Будслаўскую святыню разам!» (сумесна з Мінска-Магілёўскай дыяцэзіяй Католіцкага Касцёла). З ініцыятывы БФК была распачата праца па ўнясенні ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА Будслаўскага фестывалю, у выніку чаго ў лістападзе 2018 г. фестываль унесены ў спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва. Была таксама працягнутая сумесная праца з мясцовымі гісторыка-культурнымі фондамі: «Ляліва» – па ўшанаванні памяці Чапскіх у Мінскім раёне; «Спадчына Міхала Клеафаса Агінскага» ў Маладзечанскім і Сморгонскім раёнах; «Шчорныя. Храптовічы» і «Любчанскі замак» у Навагрудскім раёне. Разам з іншымі статутнымі накіраванымі дзейнасці БФК адным з найважнейшых па-ранейшаму застаецца краязнаўства. На працягу апошніх двух гадоў (яшчэ да прыняцця рашэння аб аб'яўленні Года малой радзі-

мы) БФК рэалізуе праект «Мой род – мая радзіма», у рамках якога праводзіцца ў Мінску прэзентацыя краязнаўчай літаратуры, выдадзенай у рэгіёнах Беларусі, а таксама сустрэчы з мясцовымі краязнаўцамі, вядомымі дзеячамі культуры. На працягу мінулага года адбыліся творчыя сустрэчы з вядомымі дзяржаўнымі і грамадскімі дзеячамі, пісьменнікамі – членамі Рады БФК Навумам Гальперавічам, Анатолем Бутэвічам, Радзімам Гароцікам, кіраўніком ансамбля «Дударыкі» Дамітрыем Ровенскім, краязнаўцамі з Пастаўшчыны Ігарам Пракаповічам. Працягам праекта «Мой род – мая радзіма» стаў праведзены сумесна з рэдакцыямі «КГ» і «Звязды» круглы стол па праблемах развіцця краязнаўства, а таксама аб'яўлены рэспубліканскі конкурс у межах Года малой радзімы «Слаўтыя імя майей малой радзімы». Да канца чэрвеня мы плануем падвесці вынікі і ўрачыста завяршыць яго ў час Дня беларускага пісьменства ў Слоніме.

(Заканчэнне на стар. 3)

На тым тыдні...

✓ У Мемарыяльным музеі-майстэрні Заіра Азгура 25 красавіка была прадстаўлена гукавая выстаўка да 33-й гадавіны Чарнобыльскай катастрофы. Вядомы беларускі саўнд-артыст Юген Рагозін адкрыў унікальную выстаўку – без візуальнага складніка. Прадстаўлены толькі гук – і з яго дапамогай аўтар выявіў сваё стаўленне да таго, што адбылося 26 красавіка 1986 г. Праект паралельна экспануецца ў сталіцах дзвюх краінаў, што найбольш пацярпелі ад наступстваў Чарнобыльскай катастрофы, – Рэспублікі Беларусь і Украіне. Дзве лакацыі праекта – два скульптурныя музеі ў Мінску і Кіеве, размешчаныя ў былых майстэрнях класікаў нацыянальнай скульптуры, – прымуць манументальна-эфемерны гукавы мемарыял Я. Рагозіна, прысвечаны памяці ахвяр на Чарнобыльскай АЭС.

✓ 26 красавіка ў Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага адбылося ўрачыстае адкрыццё выстаўкі «Европейскае боевое искусство. От кузницы Вулкана до искусства Марса».

Экспазіцыя ўключае блізу 200 унікальных прадметаў зброі, рукапісных кніг і старадрукаў, твораў жывапісу і графікі XV – XX стст. з калекцыі заснавальніка Італьянскай асацыяцыі майстроў па зброі (AIMA), члена працоўнай групы па гістарычным фехтаванні Італьянскай федэрацыі фехтавання, Ганаровага консула Рэспублікі Беларусь у г. Брэшыі (Італія) Раберта Гоці. Цягам працы праекта будуць праводзіцца выступленні клубаў гістарычнай рэканструкцыі, турніры па гістарычным фехтаванні, экскурсіі, культурна-асветніцкія праграмы для школьнікаў.

У рамках выстаўкі 25 – 26 красавіка прайшла Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Rax militaris: людзі, узбраенне, фартыфікацыя (ад старажытнасці да пачатку XIX ст.)», суарганізатар якой Інстытут гісторыі НАН Беларусі. Удзел бралі навукоўцы з Італіі, Вялікабрытаніі, Швейцарыі, Польшчы, Украіны, Расіі.

✓ Як шмат мы ведаем пра нашых мастакоў? Напрыклад, ведалі, што працы мастака Зоя Луцвіч знаходзяцца ў прыватнай калекцыі музыканта Стыгна, а Зоя Літвінава ўзнагароджаная французскім ордэнам, які ў свой час атрымалі Гарбачоў, Салжаніцын, Співакоў і Цыскарыдзе?

Сёлета жыркоў сталіцы і яе гэсцей запрашаюць назнаёміцца з творчасцю дзвюх Зояў беларускага жывапісу. 16 мая на плошчы Якуба Коласа ў рамках штогадовага праекта «Мастак і горад» адкрыецца выстаўка «Зой», што прадставіць іх творы. Да падзеі прымеркаванае закрытае прэс-меропрыемства, што адбылося 30 красавіка ў Мемарыяльным музеі-майстэрні Заіра Азгура.

А 6 верасня экспазіцыя ропрадукцыяў карцінаў З. Луцвіч пераедзе ў Брэст.

✓ 29 красавіка ў мінскім культурным цэнтры «Корпус» адбыліся 2 сеансы спектакля паводле кнігі Андрэя Горвата «Радзіва «Прудок»», якія наладзіў Незалежны тэатральны праект «ГЭТАМЫ». Рэжысёр пастаноўкі – Стас Жыркоў (Украіна), прадзюсар – Марына Дашук. Праца над спектаклем была пачатая на майстар-класе ў рамках Міжнароднай тэатральнай акадэміі ў Мюнхене, што арганізаваў саюз моладзі ў Германіі «JunOste.V». «Радзіва «Прудок» – кніга пра самога аўтара, які са сталіцы пераехаў у палескую вёску Прудок, каб аднавіць дом свайго дзядулі і застацца там жыць, вярнуцца да сваіх каранёў. Пра свае адкрыцці, навіны Андрэй напачатку расказваў на сваёй старонцы ў Facebook. З часам паведамленні аформіліся ў кнігу.

✓ 30 красавіка ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча была прадстаўлена канцэртная праграма Аляксея Жбанова «Песні для мамы». Аўтар-выканаўца заспяваў уласныя песні, песні на словы вядомых беларускіх паэтаў, свае пераклады з ідэш і іншых моваў, беларускі студэнцкі фальклор XIX стагоддзя.

Самаму роднаму і дарагому чалавеку – маме – мы з маленства распавядаем усё свае сакрэты і таямніцы, радасці і беды, дзелімся ўсім самым важным.

✓ 30 красавіка ў Музеі сучаснага мастацтва адбылося адкрыццё мастацкай выстаўкі «Рыцарскі роман». Сярэднявечча, якому прысвечаная яна, і сёння прыцягвае рамантычнымі вобразамі адважных рыцараў і цудоўных дамаў, крывавых бітваў і вытанчаных бяседыў, спалучэння пажыцця і забабонаў. Беларускае Сярэднявечча таксама напоўненае мноствам культурных, грамадскіх, ваенных ды іншых падзеяў. Задача праекта – акурата паказаць шматграннасць і разнастайнасць спадчыны сярэднявечнай

культуры на беларускіх землях, а таксама – падаць варыянты ўзнаўлення эстэтыкі гэтага перыяду ў творах сучасных аўтараў. Працы М. Байрачнага, М. Басальгі, Р. Сітнікі, У. Тоўсціка, Ю. Піскуна ды іншых прызнаных майстроў экспануюцца як апорныя кропкі для развіцця разнастайных тэматычных дыскусіяў і асабістых роздумаў і перажыванняў.

Выстаўка праходзіць пры ўдзеле працаў выкладчыкаў і студэнтаў кафедры дэкаратыўна-ўжытковага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў і квіл-клуба «Валожка».

Занурыцца ў старасвецкую атмасферу можна да 9 чэрвеня.

✓ 1 мая ў аграгарадку Баранавічы (Карэліцкі раён) адбылося свята «Велікодны радасць». Асноўнае гуляння прайшло на святочнай сцэне непадалёк мясцовага сельскага клуба. Госці свята ўбачылі тэатралізаваную пастаноўку «Велікодныя віншаванні», дзіцячы ялечны спектакль «Батлейка» (у выкананні народнага ляльчага тэатра «Батлейка» Мірскага ляльчаўнага мастацкага прафесійна-дзіцячага каледжа), можна было паўдзельнічаць у конкурсах «Віткі», «Качанне яек», былі даўнейшыя забавы: бой падшукі, бег на хадулях, катанне на вялікіх драўляных арэлях... Працаваў таксама святочны кірмаш з вядомымі сувенірамі, святковымі свечкамі, кулічамі, манастырскім хлебам.

✓ У новым месцы працягваецца праект «Арт Сядзібы» – сустрэчы «Беларускамоўныя». 2 мая гэсцыямі мерапрыемства (якое вёў Аляксей Снег) сталі журналіст Павел Свядлоў і арганізатар беларускамоўных імпрэзаў, супрацоўніца «Арт Сядзібы» Бяся Пучынская. Яны распавялі пра свай «беларускамоўны стаж», падзяліліся

гісторыямі, звязанымі з карыстаннем беларускай мовай, сакрэтамі ўладжвання сітуацыяў кішталю «я не разумю вашай беларускай мовы / разумю, але не хочу». Своеасаблівы дыскусія разгарнулася на тэму, ці беларуская мова прыдатная толькі для мастацтва. «Калі я ў жыцці размаўляю 99,99999... адсоткаў па-беларуску, – зазначыла Б. Пучынская, – я звычайна розныя тэмы. Таму не варта зводзіць мову да аднае сферы». Закранулі і яшчэ адзін аспект: «Некалі шляхетнасць была літвінская, польскамоўная, рускамоўная; з цягам часу мы назіраем, як валоданне беларускай моваю становіцца адзнакаю адукаванасці, шляхетнасці».

✓ 3 мая ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь адбылося адкрыццё выстаўкі «Іцхак Шамір», што прысвечаная жыццю і дзейнасці сёмага прэм'ер-міністра Дзяржавы Ізраіль, ураджэнца Беларусі Іцхака Шаміра (мястэчка Ружаны, 1915 г.; вучыўся ў Беластоку).

Прадстаўляе выстаўку Дзяржаўны інстытут спадчыны Ненахема Бегіна, арганізатары – Міжнародны культурна-адукацыйны праект «Лімуд СНД» пры садзеянні Саюза беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчынаў, «Націў» (Ізраільскае культурнага цэнтру пры Пасольстве Дзяржавы Ізраіль у Рэспубліцы Беларусь). Праходзіць выстаўка ў рамках Міжнароднай канферэнцыі «Лімуд Беларусь 2019», што адбылася з 3 па 5 мая ў Мінску і сабрала больш за 500 удзельнікаў з 12-і краінаў.

✓ 3 мая ў выставачным зале Музея гісторыі беларускага кіно (філіял Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь) пачала працу выстаўка малой беларускай фатаграфіі «2x2».

Галоўная задача праекта – не толькі адкрыццё новых іменаў у сучаснай фатаграфіі, але і стварэнне платформы для рэалізацыі першых экспазіцыйных праектаў аўтараў, якія працуюць з медыумам фатаграфіі. Праект аказвае падтрымку аўтарам, незалежна ад іх узросту, якія не маюць досведу экспанавання ўласнага праекта, гатовыя фатаграфічнага выказвання.

Аўтары першай часткі праекта – Алена Ярашэвіч (праект «Проста людзі») і Рыта Новікава (праект «Аqua»).

Пабацьчы фотапрацы можна да 2 чэрвеня.

Беларускі фонд культуры як Грамадская супольнасць

3 выступлення Т. Стружэцкага на пасяджэнні Рады БФК 18 красавіка 2019 г.

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 2)

19 снежня 2018 г. сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі мы правялі «Краязнаўчую прэзентацыю першага Гола малой радзімы», на якой было прапрацавана каля 10-і найбольш цікавых праектаў, што рэалізуюцца бібліятэчнымі і музейнымі ўстановамі, грамадскімі арганізацыямі, аграсядзібамі, краязнаўцамі, выдавецтвамі і інш.

Важным праектам, скіраваным на падтрымку і актывізацыю краязнаўчай дзейнасці, павінен стаць і Рэспубліканскі краязнаўчы форум, які мы плануем правесці сумесна з Нацыянальным гістарычным музеем Рэспублікі Беларусь сёлета ў кастрычніку. У час падрыхтоўкі да яго будзе таксама прапрацавана пытанне стварэння Беларусі Краязнаўчага таварыства або секцыі ці аб'яднання пры Фондзе культуры.

Хачу падкрэсліць значную актывізацыю краязнаўчай дзейнасці ў нашай краіне за апошнія гады і надзвычайную ролю ў гэтым накірунку нашай «Краязнаўчай газеты», якая пастаянна адлюстроўвае праблемы беларускай гісторыі, культуры, дзейнасці музеяў, бібліятэк, навуцальных устаноў, краязнаўцаў па вывучэнні гісторыі сваёй малой радзімы, выяўленні і ахове помнікаў гісторыка-культурнай спадчыны і іншыя.

БФК, як і раней, ініцыюе і прымае ўдзел у рэалізацыі праектаў і мерапрыемстваў, прысвечаных важным падзеям і юбілеям знакамітых дзеячаў гісторыі і культуры Беларусі. Да 220-годдзя Адама Міцкевіча ў 2018 г. па ініцыятыве фонду быў рэалізаваны сумесна з Польшчай інстытутам у Мінску, Пасольствам Літвы ў Беларусі і іншымі зацікаўленымі праект «Чытаем Міцкевіча разам», мерапрыемстваў якога былі праведзены ў Мінску, Музеі-сядзібе Міцкевіча ў Завоссі Баранавіцкага раёна. Неабходна адзначыць і выказач вялікую ўдзячнасць сябру Рады, дырэктару Дома-музея А. Міцкевіча Мікалаю Гайбу за падрыхтаванае па яго ініцыятыве цікавае міжнароднае літаратурнае свята да юбілею А. Міцкевіча ў Наваградку.

Была распачатая праца па ўшанаванні Станіслава Манюшы ў сувязі з 200-годдзем з дня яго нараджэння. Карыстаючыся выпадкам, хачу адзначыць выключную ролю ў аднаўленні і папулярнасці творчай спадчыны С. Манюшы сяброў Рады Віктара Скоробагагава, Зінаіды Кучар, да гэтай працы сёння актыўна далучыўся каардынатар работнай групы Павел Сапоцка.

Адным з важных накірункаў дзейнасці БФК застаецца ўдзел у доўгатэрміновым навукова-метадычным і адукацыйна-культурным праекце «Традыцыйная культура і дзеці». Нарадзіўшыся 20 гадоў

таму, ён займае сваё асобнае і адметнае месца ў мастацкай культуры Беларусі. Час паказвае і пацвярджае яго невычэрпны патэнцыял: разам з паглыбленнем зместу пашыраецца геаграфія, да яго далучаюцца новыя колы ўдзельнікаў. У 2018 г. быў праведзены X Рэспубліканскі фестываль фальклорнага мастацтва «Берагіня», адным з заснавальнікаў і арганізатараў якога з'яўляецца БФК. Безумоўна, галоўная заслуга ў яго рэалізацыі належыць нашым сябрам Рады Мікалаю Козенку і Святлане Безазоўскай.

20 чэрвеня 2018 г. у рамках X Рэспубліканскага фестываля «Берагіня» адбылася V рэспубліканская навукова-практычная канферэнцыя «Традыцыйная культура і дзеці: праблемы этнавыхавання». На круглым сталё ўдзельнікаў і арганізатараў фестываля была прынятая Рэзалюцыя, накіраваная ўсім зацікаўленым арганізацыям. У мэтах падтрымкі і далейшай папулярнасці фестываля па ініцыятыве БФК сумесна з Рэспубліканскім цэнтрам нацыянальных культур у кастрычніку і лістападзе 2018 г. былі праведзены на базе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў круглы стол «Традыцыйная культура беларусаў: сучасны стан, праблемы захавання і развіцця» і канцэрт-прэзентацыя фестываля «Берагіня» на сцэне Палаца культуры Мінскага трэктарнага завода.

А сёлета 17 красавіка ў Мінску адбыўся ўжо 5-ы адкрыты конкурс выканаўцаў беларускіх народных танцаў «Ветразь» з удзелам калектываў і выканаўцаў з рэгіёнаў Беларусі.

Адным са статутных накірункаў дзейнасці БФК з'яўляецца падтрымка беларусаў замежжа. Штогод аказваецца дапамога Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы ў падрыхтоўцы і правядзенні традыцыйнага фестываля «Беларуская пенсія» ў Беластоку. У 2018 г. быў распрацаваны новы праект «БФК – беларускім школам замежжа» – арганізацыя ў беларускіх школах творчых сустрэч з беларускімі пісьмемнікамі і вядомымі дзеячамі культуры, збор і перадача бібліятэчак беларускай літаратуры і інш. На працягу года былі сабраныя і сфармаваныя адпаведныя бібліятэчкі, першая была перададзеная беларускай школе ў санаторыі «Беларусь» ў г. Друскінінкі (Літва). У 2019 г. плануецца перадача бібліятэчак агульнаадукацыйным ліцеям з Беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы і Бельску-Падляшскім (Польшча), Беларускай гімназіі імя Ф. Скарыны ў Вільні і іншым.

Выдавецтвам «Беларуская Эцыклапедыя імя П. Броўкі», якім кіруе сябра Рады Уладзімір Андрэевіч, сумесна з БФК выдадзены ў апошнія гады навукова-папулярныя выданні

«Беларускія народныя музычныя інструменты» і «Арганы Беларусі» (аўтар праектаў і складальнік Т. Стружэцкі), былі праведзены іх прэзентацыі ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў і іншых. На падставе кнігі «Арганы Беларусі» сумесна з Польшчай інстытутам у Мінску падрыхтаваная і экспануецца ў Мінску перасоўная фотавыстаўка «Арганы – еўрапейская спадчына Беларусі». У 2019 г. будзе арганізаванае яе экспанаванне ў Гродне, Нясвіжы, Будславе і іншых рэгіёнах.

Сумесна з Беларускім грамадскім аб'яднаннем «Адпачынаю ўвёсцы» праводзіцца мерапрыемства па арганізацыі інфармацыйнай падтрымкі аграрна-агракультурнага сектара і наладжванні пастаянных кантактаў з тымі з іх, якія ў сваёй працы выкарыстоўваюць нацыянальныя складнікі, традыцыі, беларускую мову. У «Краязнаўчай газеце» створаная рубрыка «Аграсядзіба па-беларуску».

Штогод з удзелам БФК (адным з ініцыятараў якога быў і БФК) праводзіцца ў Мінску і іншых гарадах краіны Фэсты экскурсавадаў, якія з кожным годам пашыраюць сваю геаграфію. У час сёлётнага фэсту былі арганізаваныя 350 экскурсіях у Мінску і іншых гарадах краіны. Трэба выказаць вялікую ўдзячнасць Паўлу Каралёву, які з'яўляецца «рухавіком» і каардынатарам гэтага праекта.

Фонд культуры аб'ядноўвае многіх вядомых людзей з вялікім прафесійным і жыццёвым вопытам, з'яўляецца адным з ініцыятараў многіх накірункаў своеасаблівага фестываля экспертаў, працягвае актыўнае супрацоўніцтва з міністэрствамі культуры, адукацыі, інфармацыі, замежных спраў, спорту і турызму, Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі, а таксама з творчымі саюзамі Беларусі, якія ўваходзяць у склад Асацыяцыі грамадскіх аб'яднанняў «Беларуская канфедэрацыя творчых саюзаў», Беларускаму прафсаюзам работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму, Беларускаму таварыству дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Кіраўнікі Выканкама

і члены Рады ГА «БФК» з'яўляюцца членамі Геральдычнага савета пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь (У. Адамушка з'яўляецца намеснікам старшын савета), Рэспубліканскай камісіі «Вяўленне, вяртанне, сумеснае выкарыстанне і ўважэнне ў навуковы і культурны ўжытак каштоўнасцяў, якія знаходзяцца за межамі Рэспублікі Беларусь» (Т. Стружэцкі), Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА (А. Бутэвіч, У. Гілеп), Беларускай навукова-метадычнай рады па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і Грамадскай на-зіральнай камісіі па ахове гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, Рэспубліканскага музейнага савета, Назіральнай камісіі Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь.

Мы стараемся адзначыць сваёй увагай і нашымі ўзнагародамі заслужаных для нацыянальнай культуры людзей, кіраўнікоў творчых калектываў, мясцовых энтузіястаў, у тым ліку і людзей, часта не даючых дзяржаўным органам. Так, ганаровым знакам БФК «Рупліўцу. Стваральніку» ўзнагароджаныя народныя артысты, мастацкія кіраўнікі нацыянальных аркестра народнага інструментаў імя І. Жыновіча М. Казінеці народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г. Цітовіча М. Дрынеўскі, Дзяржаўнага ансамбля танца В. Дудкевіч, былы шматгадовы начальнік аддзела культуры Іванаўскага райвыканкама У. Шэляговіч, мастацкі кіраўнік Заслужанага аматарскага калектыву фальклорнага ансамбля «Дударыкі» Д. Ровенскі, пісьменнік, галоўны рэдактар часопіса «Вясёлка» У. Ліпскі і іншыя. За справядзачны перыяд мы прынялі ўдзел у 12-і юбілейных вечарынах, адзначылі нашымі ўзнагародамі і падарункамі каля 50-і вядомых дзеячаў культуры.

Трэба шчыра сказаць, што не ўсё раней запланаванае ўдалося ажыццявіць па розных прычынах – адсутнасці падтрымкі з боку дзяржаўнага органаў і мясцовых уладаў, фінансавых сродкаў, а часта па прычыне аб'якавасці нашых сяброў. Восем толькі адзін прыклад: мы падрыхтавалі ліст у Мінгарвыканкам, сабралі

подпісы ўсіх кіраўнікоў творчых саюзаў аб усталяванні памятнай дошкі да 95-годдзя В. Быкава на доме па вуліцы Максіма Танка, дзе ён пражыў 25 гадоў (неабходныя сродкі на выраб дошкі сабралі грамадска, скульптар І. Засімовіч падрыхтаваў яе эскіз). Прайшло 2 месяцы, а адказу не атрымалі!

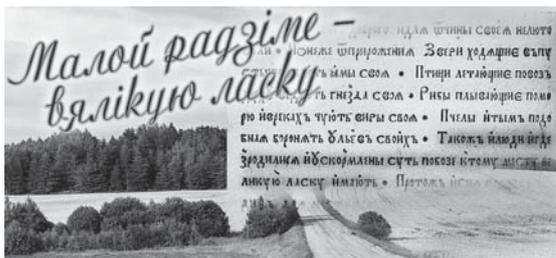
Сёлета споўнілася 16 гадоў з часу заснавання друкаванага органа БФК «Краязнаўчая газета», якая пачала выходзіць для падпісчыкаў, чытачоў, арганізацыяў з красавіка 2003 г. перыядычнасцю 4 разы на месяц. Па-ранейшаму заснавальнікам разам з фондам і галоўным рэдактарам газеты з'яўляецца член Рады і Выканкама ГА «БФК» У. Гілеп, якому мы сёння, як і ўсім супрацоўнікам рэдакцыі, павінны выказаць шчырую ўдзячнасць. На сённяшні дзень выдадзены 751 нумар газеты, якую па падпісцы атрымліваюць бібліятэкі, музеі, навуцальныя ўстановы, арганізацыі, індывідуальныя падпісчыкі нашай краіны. Мы не можам свярдацца, што газета ў поўнай меры адпавядае сённяшнім чытацкім запатрабаванням (для гэтага патрэбныя яшчэ і адпаведныя фінансавыя рэсурсы), але гэта адна з 3-х беларускамоўных газет, якія засталіся ў культурна-гістарычнай прасторы краіны, і адзіная ў галіне краязнаўства. Тыраж газеты за апошнія 2 гады значна памяншыўся, у такім фармаце яна не можа быць самаакупнай і трымаецца толькі за кошт дацыхай фонду, якія сёння практычна адсутнічаюць. Паводле інфармацыі Белпошты, калі большасць раёнаў Брэсцкай, Віцебскай, Гродзенскай абласцей маюць па некалькі падпісчыкаў (Слоніміскі раён – 20, Ляхавіцкі – 16), то ў Магілёўскай наогул няма падпісчыкаў у 12-і раёнах, у Гомельскай – у 9-і. А ў цэлым, падпісчыкаў на «КГ» няма ў 35-і раёнах краіны...

Задаецца, што мы выкарысталі ўсе магчымыя падтрымкі газеты – правялі сустрэчы з міністрамі і намеснікамі міністраў культуры, інфармацыі, адукацыі, кіраўнікамі многіх арганізацыяў, і быццам бы ўсюды нас зразумелі, але... нам цяжка зразумець, што нават нашыя вельмі далікатныя просьбы аб падпісцы не знайшлі водгук у кіраўнікоў некаторых рэспубліканскіх музеяў.

Абавязаны сказаць і аб фінансавых праблемах БФК. Як вядома, фонд не мае права займацца камерцыйнай дзейнасцю і мае толькі адну крыніцу фінансавання – адлічэнні ад прыбыткаў ЗАТ «Сакавіца» (ранейшай фабрыкі мастацкіх вырабаў). Так склалася сітуацыя, што сёння прадпрыемства не працуе і адлічэнны фонд не атрымоўвае.

БФК мае вельмі абмежаваныя сродкі, але павінен у месца аплываць арэнду і камунальныя выдаткі, а таксама сімвалічныя заробкі двум супрацоўнікам (пасля аптымізацыі), якія займаюцца як газетай, так арганізацыйнымі пытаннямі фонду.

Тым не менш, пакуль застаецца аптымізм, плануем дзейнасць фонду, бачым яго запатрабаванасць і спадзяемся на вашае актыўнае супрацоўніцтва. Мы разумеем, што згубіўшы БФК, згубіць перш за ўсё нацыянальная культура, беларускае грамадства ў цэлым.

На конкурсе «Славутыя імёны маёй малой радзімы»

У Рэдкавіцкай сярэдняй школе Любанскага раёна адбылася сустрэча «Вас будзе помніць Любаншчына вечно», прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Героя Сацыялістычнай Працы Рыгора Сущэнні. На імпрэзе прысутнічалі жыхары вёскі Рэдкавічы, якія працавалі разам з Рыгорам Паўлавічам, вучні школы, а таксама яго дзеці і ўнучкі, бачыць якіх было асабліва прыемна.

Юныя экскурсаводы школьнага краязнаўчага музея «Мая малая Радзіма» правялі цікавую экскурсію для гасцей, засяродзіўшы ўвагу на экспазіцыі, прысвечанай працоўнай дзейнасці Р. Сущэнні.

Пачала мерапрыемства настаўніца гісторыі Святлана Дзікун, якая расказала пра героя. Нарадзіўся Рыгорка ў 1918 годзе ў вёсцы Рэдкавічы ў сялянскай шматдзетнай сям'і, у якой гадавалася яшчэ пяці дзетак. Таму змалку хлапчук быў прывучаны да цяжкай сялянскай працы.

Калі ж па вёсцы пранеслася чутка, што ў калгас «Зара камуны» паступілі трактары і будуць ехаць праз вёску, на вуліцу павыходзілі малыя і старыя. Партыйны сакратар Цімафей Анісімаў сказаў, што дзяржава дала гэтыя трактары, каб сяляне маглі калектывна гаспадарку весці, пры калектывізацыі араць, сеяць і збожжа збіраць. З цікавасцю глядзеў на новую тэхніку і Рыгор. Напэўна, ужо тады ў душы сапсела думка стаць трактарыстам.

Хутка трактары за вёскай пачалі пракладаць першыя барозны. Юнак падбег да машыны, дзе за рулём сядзеў знаёмы Уладзімір Шукан, і папрасіўся праехаць некалькі кругоў. Колькі тады было радасці і гонару ў хлопчыка! Вопытны трактарыст змалку ведаў працавітага хлопца, убачыў яго вялікую цягу да тэхнікі, таму і прапанаваў пайсці працаваць да яго прыцэпшчыкам. Рапёне ўзгаднілі з праўленнем калгаса. З таго часу і пачаліся нялёгка, але цікавыя працоўныя будні Р. Сущэнні. Адказна ставіўся ён да даручанай справы, таму У. Шукан часта давяраў ролі «сталёнага каня» Рыгору, у якога на той час ужо было пасведчанне трактарыста.

Наперадзе ў юнака была служба ў войску. Дэмабілізаваўся і зноў сеў за руль трактара. Працаваў з досвітку да змяркання, часам запраўляў свой трактар проста ў баране.

У 1941 годзе мірную працу парушыла вайна. Праз некалькі тыдняў немцы з'явіліся і ў Любанскім раёне. Але доўга яны не прабывалі. З са-

ды імя М. Розава Мінскага злучэння. З кожным днём усё больш разгаралася польная партызанскай барацьбы. Да пачатку 1944 года было разгромлена больш за трыццаць варожых эшалонаў з тэхнікай і боепрыпасамі. Знішчалася тэлефонная і тэлеграфная сувязь. Узрывалі рэйкі, псавалі чыгуначнае палатно. Смелыя рэйды па тылах ворага здзяйсняў і адважны кулямётчык Сущэння. Часта ўспамінаў цяжкую баявую аперацыю па знішчэнні чыгуначнага моста праз раку Пціч, які немцы моцна абаранялі. Наш адважны зямляк ваваў у родных мясцінах да іх вызвалення Чырвонай Арміяй. Быў паранены.

Радзіма высока ацаніла баявыя заслугі Р. Сущэнні, узнагародзіўшы за мужнасць і гераізм ордэнам Чырвонай Зоркі, медалямі «За адвагу»,

Неўзабаве Рыгор ажаніўся з прыгажуняй Нінай. Разам яны выхавалі сямёра дзетак: Мікалай, Валер, Вольга, Уладзімір, Аляксандра, Марыя, Анатоль. З маленства дзеці не цураліся любой працы, а з узрастам гэта стала неабходнасцю, таму выраслі працавітымі і спагадлівымі.

Пасля рэарганізацыі МТС стаў Рыгор Паўлавіч працаваць у родным калгасе «Чырвоная змена». Выконваў самыя розныя працы па гаспадарцы, але ў тэрмін і якасна. Старшыня калгаса Кузьма Шаптыка цаніў і паважаў адказнага земляка. Таму заараць поле пад кок-сагіс (сельскагаспадарчая культура, якую ўлады спрабавалі ўкараніць у Беларусі і з якой здабываюць рэчыва для вытворчасці гуму) праўленне калгаса даручыла менавіта

Праз яго працоўныя рукі прайшлі многія паспяховыя трактарысты: Мікалай і Міхаіл Круглены, Уладзімір Барысевіч, Анатоль Муравіцкі, Мікалай Дастанка, Аляксандр Ясінскі... І гэта яго вучань Іван Вяльчонак таксама ўганараваны высокім званнем Героя Сацыялістычнай Працы.

Трапа сказаў пра Рыгора Паўлавіча на сустрэчы былы дырэктар школы Мікалай Круглень – ніякі цяжкасці не палохаюць чалавека, які навучыўся пераадольваць іх яшчэ з дзяцінства. Тым больш, калі чалавек адчувае, што зробленая справа ідзе на карысць грамадства. Гэта добра разумее Сущэння, таму і працаваў не шкадуючы сілаў, памнажаючы грамадскае багацце роднага калгаса. Ганаровае званне давала яму многа лёгготаў, але ён імі не карыстаўся.

З 1968 года ён быў персанальным пенсіянерам саюзнага значэння, але яшчэ доўгі час працаваў у калгаснай майстэрні, дзе ў любы час мог падняцца і зваршчыка, і токара, добра ведаў і кавальскую справу.

Дачка Сущэнні Марыя Рыгораўна расказала прысутным, што хоць на выгляд бацька быў суровым чалавекам, але душа ў яго была добрая. Таму ў сям'і заўсёды панавала атмасфера любові, узаемапаразумення, павагі. Можна, таму дзеці змалку былі навучаны адказваць за свае ўчынкi. Старэйшыя клапаціліся па гаспадарцы, дапамагалі малодшым. Дзеці старанна вучыліся ў школе і годна абралі далейшыя жыццёвыя шляхі.

Рыгор Паўлавіч прывіў і сынам любоў да тэхнікі – яны ўсе атрымалі дыпломны трактарыст. Нездарма ж бацькі вельмі ганарыліся сваімі дарослымі дзецьмі, з цеплыня гадавалі ўнукаў. Радаваліся, што лягчэйшае ім прыпала дзяцінства.

Вось такі быў Рыгор Сущэння – выдатны працаўнік, клапаціліва бацька і дзядуля, верны таварыш, чалавек, які меў дацэнненне да ўсіх справаў і поспехаў роднага калгаса.

Сустрэча была па-сяброўску шчырай, запамінальнай, падарыла гасцям і вучням шмат карысных эмоцыяў, а галоўнае – простую высьнову: каб быць сапраўдным гаспадаром на зямлі, трэба яе любіць і з ахвотай на ёй працаваць.

Пасля школьнага мерапрыемства дружную сям'ю Сущэнняў запрасілі ў Рэдкавіцкую сельскую бібліятэку на тэматычную выставку «Тут яму пашчасціла нарадзіцца, жыць і працаваць».

Хоць ужо 30 гадоў, як Рыгора Паўлавіча няма з намі, памятаюць пра яго не толькі родныя і блізкія, але і мы – землякі.

Ён наша гордасць і слава

мага пачатку вайны ў Рэдкавічах была створаная партыйна-камавольская група, у склад якой уваходзілі вясцоўцы: Р. Сущэння, Васіль Статкевіч, Кузьма Шаптыка, Міхаіл Семяненя, Адам Барысевіч, Фёдар Пякельнік і іншыя. Падпольшчыкі распаўсюджвалі лістоўкі і зводкі з фронту.

Пасля астаявання ў Любані фашысцкага гарнізона, немцы з правага берага ракі Арэсы сталі рабіць налёты на бліжэйшыя вёскі. Сама горш даводзілася Рэдкавічам. Гітлераўцы рабавалі насельніцтва, забіралі ўсё, каб потым адправіць на фронт. Але не паспелі, бо народныя месціўцы спалілі свіран, дзе ворагі хавалі нарабаванае.

Заставацца ў Рэдкавічах стала небяспечна. Немцы рабілі рэйды. Пры першым уварванні ў вёску спалілі хаты Р. Сущэнні, В. Статкевіча, Ф. Пякельніка, М. Семяненя.

У 1942 годзе Рыгор са сваімі сябрамі ўступіў у партызанскі атрад імя А. Труцківа партызанскай брыга-

«Партызану Вялікай Айчыннай вайны» першай і другой ступеняў.

Пасля вяртання ў родную вёску Р. Сущэнню давалася аднаўляць спаленае селішча.

Зноў уладкаваўся на працу ў раённую машына-трактарную станцыю (МТС). Яна знаходзілася ў Барыкове, таму Рыгору было нязручна дабрацца на працу. Але, калі набыў матацыкл, справы пайшлі лепш. І дома стаў бываць часцей. На калгасных палях трактарысты не ведаў стомы, выконваў па тры нормы на сваім трактары, які па круціцах сам збіраў. І было ў хлопца тое, што кіраўнікі, спецыялісты і сябры вызначалі словамі: сапраўдны майстар сваёй справы. У яго і ворыва атрымлівалася раўней, чым у іншых, а як стане сена ці салому зграбаць – касмыля не застанецца.

Нездарма дырэктар МТС назваў Р. Сущэнню ў ліку лепшых механізатараў. А за ўдарную самаадданую працу ўручыў яму ганаровую граматы і каштоўны падарунак.

На імпрэзе ў Рэдкавіцкай СШ

Святлана ДЗІКУН,
настаўніца гісторыі
Рэдкавіцкай СШ,
Марыя СЛІВЕЦ,
бібліятэкар
Рэдкавіцкай сельскай бібліятэкі

Да 35-годдзя святкавання Міжнароднага дня помнікаў і гістарычных мясцінаў — 350 экскурсіяў

З 1984 года 18 красавіка адзначаецца Міжнародны дзень помнікаў і гістарычных мясцінаў. З'явіўся ён у календары невяпадкова, бо ў свеце ёсць шмат цікавых помнікаў і аб'ектаў, што патрабуюць нашай увагі і клопату. У Беларусі ёсць вялікая колькасць гістарычных будынкаў, многія з іх вядомыя жыхарам і гасцям краіны, а ёсць і «забытыя», але пры гэтым захоўваюць сваю ўнікальную гісторыю і свае таямніцы. Сумна чуць, калі мясцовыя жыхары зусім не ведаюць гісторыі сваёй мясціны. Неабходна зацікавіць людзей імкнуча да вывучэння гісторыі сваёй Радзімы і мясцінкі, бо чалавек, які ведае гісторыю, зусім па-іншаму ставіцца да аховы помнікаў і аб'ектаў архітэктуры.

У Беларусі сёлага адбылася значная падзея – X Фэст экскурсаводаў. Нарадзілася ідэя правядзення фестывалю ў 2009 годзе ў грамадскіх аб'яднаннях «Беларускі фонд культуры», «Беларускі камітэт Міжнароднай Рады па помніках і мясцінах (ІКАМОС)» пры падтрымцы студэнцкіх грамадскіх арганізацыяў. Тады прагучала думка праводзіць бясплатныя экскурсіі па гарадах, мястэчках і вёсках краіны. Фармат мерапрыемства прадугледжваў, што любы зацікаўлены чалавек (не абавязкова экскурсавод, гэта можа быць краязнаўца, мастацтвазнаўца, гісторык...) можа правесці экскурсію ў межах Фэсту.

Пачыналі Фэст з 25-і экскурсіяў (большая частка адбылася ў Мінску). А сёлага ён вырастае да 350-і экскурсіяў! Праз правядзенне экскурсіяў ставілася мэта зацікавіць гісторыяй тых мясцінаў, якія побач з намі, а таксама паспрыць таму, каб людзі наведвалі таксама экскурсіі ў рэгіёнах. Спартрэбілася 10 гадоў, каб людзі вызджалі з буйных гарадоў і наведвалі экскурсіі ў рэгіёнах. І сёлага ёсць прыклады, калі замест мінскіх экскурсіяў людзі абіралі экскурсію ў Барысаве, ці з Гомеля дабіраліся ў Мазыр.

2019-ы – асаблівы год правядзення Фэсту экскурсаводаў. Толькі па Мінску адбылося прыкладна 100 аўтарскіх экскурсіяў, што закраналі не толькі гістарычны цэнтр, але і раёны (Грушаўка, Уручка, Каменная Горка, Серабранка і іншыя). Мясцовыя жыхары імкнуча бліжэй пазнаёміцца з таямніцамі раёна, у якім жывуць. Адбыліся і экскурсіі-квэсты для дзяцей, экскурсіі-вандроўкі паводле літаратурных твораў, экскурсіі для людзей з інваліднасцю, роварныя экскурсіі. Цікава, што многія фарматы экскурсіяў і нарадзіліся менавіта на Фэсце. Некалькі гадоў таму ў Мінску дзякуючы Людміле Скрадаль адбыліся экскурсіі з выкарыстаннем тактыльных макетаў, што дазволіла людзям з паруханнем зроку «ўявіць і адчуць» Мінскую гарадскую ратушу і Плошчу Незалежнасці. Дзякуючы

Экскурсія праводзіць Сяргей Верамейчык

Экскурсія ў Віцебску

Раману Абрамчуку Мінск ахапіў роварны рух. Ажывілі анімацыямі экскурсіі Алесь Варыкіш і Яўген Апанасевіч. А першыя квэсты на Фэсце правяла Таццяна Бойка. Гіды, якія ўдзельнічаюць ў Фэсце не першы год, імкнуча не толькі да якаснага правядзення экскурсіі, але і да пашырэння формаў іх правядзення. Асобна хочацца адзначыць і храмы, што актыўна далучаюцца і дзе святары праводзяць экскурсіі.

Пашырылася і геаграфія. Самая «далёкая» нашая экскурсія адбылася ў Мадрыдзе! Таксама адбыліся ў Вільні і Празе. Усе экскурсіі ў межах Фэсту былі бясплатныя.

А цяпер – лічбы. 350 экскурсіяў, 4800 рэгістрацыяў праз сайт на экскурсіі, прыкладна 7000 чалавек па ўсёй Беларусі наведвалі экскурсіі.

Не забудземся і пра нашы рэгіянальныя экскурсіі. Рэкардсменама стала Гродзенская вобласць. За час Фэсту толькі ў абласным цэнтры экскурсіі наведвалі 800 чалавек. Актыўна далучылася і Брэсцкая вобласць, дзе прайшлі экскурсіі ў Брэсце, Пінску, Жабінцы, Івацэвічах і іншых гарадах. У Гомельскай вобласці актыўна далучыліся і храмы, дзе экскурсіі былі праведзеныя святарамі. У Віцебскай вобласці прайшлі экскурсіі-квэсты і экскурсіі

па музейных прасторах. Не звычайныя экскурсіі прайшлі ў Магілёўскай вобласці (напрыклад, з ліхтарамі ў Клімавічах). За гэта трэба асобна падзякаваць нашым рэгіянальным каардынатарам: Міхаілу Нарынкевічу з Гродна, Вользе Малафеевай з Брэста і Дзмітрыю Каранкевічу з Магілёва.

Таксама хочацца падзякаваць і назваць тых, хто далучыўся да арганізацыі Фэсту: Напцянальнае агенцтва па турызме пры падтрымцы Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь, Беларускі камітэт ІКАМОС і Беларускі фонд культуры. Фінансавана падтрымалі Фэст тураператар «Віаполь» і TravelAgency.by. І вядома ж, стваральнікі сёлеташняга Фэсту дзякуючы нашай камандзе: Таццяна Гайдук і Святлане Грышкевіч (агульная каардынацыя), Валерыя Чарнаморцавай (кардынатар рэгіянальных экскурсіяў), Ганне Толчыкавай (дзякуючы якой працаваў наш сайт і ўсе тэхнічныя непаладкі хутка вырашаліся), Змітру Александровічу (наш галоўны валанцёр), Марыі Халадзінскай (кардынатар храмавых экскурсіяў), Андрэю Бучу (кардынацыя экскурсіяў па замежжы), Волі Абрацовай (за яе шыкоўныя тэксты ў падтрымку нашых экскурсіяў), Паўлу Каралёву і Цімафею Акудовічу. Дзякуй таксама і нашым экскурсантам, якія наведвалі нашыя экскурсіі і дасылаюць нам свае фотаздымкі і водгукі (іх, дарэчы, можна дасылаць у нашы суполкі). Дзякуй, што натхняеце і дапамагаеце рабіць Фэст з кожным годам усё лепш!

Таццяна ТАЙДУК

Экскурсія па музеі валуноў

Экскурсія ў Клімавічах

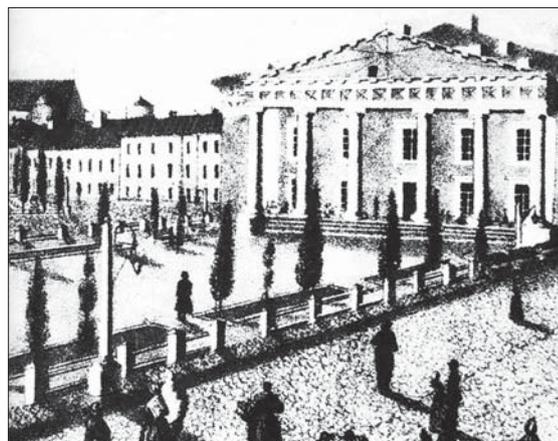

Экскурсія ў Сёлмавым Гарадку

Да 200-годдзя з дня нараджэння Станіслава Манюшкі

дырыжор опернага тэатра, які меў магчымасць паспрыяць ягонаму ўладкаванню на новым месцы. Чаму Ванольдзі, калі і бываў у Варшаве, не наведваў літвінскія зямляцтвы, на што абуралася Манюшка? Аднак трэба шукаць не ў непаразуме паміж Ахілесам і Станіславам. Рэч увогуле ў тым, што яна не тычылася мастацкіх справаў і сяброўскіх стасункаў.

Вільня, тэатр (сярэдня XIX ст.)

«Ніхто і ніколі лепш за Ванольдзі...»

(Заканчэнне. Пачатак у № 16)

Час раскідаў па свеце сяброў. Манюшка з'ехаў у Варшаву, Міладоўскі ў Францыю, Ванольдзі застаўся ў Вільні. Лісты да Станіслава падпісваў не ўласным імем, а крыптаграмай «Ентак, Мацек, Лірнік» – імёнамі герояў найбольш удалых у выкананні спевака, як было прызнана кампазітарам, Манюшкавых твораў. Чаму Ванольдзі не паехаў услед за Манюшкам у Варшаву? Тым больш гэта дзіўна, што запрашаў спевака не проста сябра, а

«Напярэдадні паўстання 1863 года Ванольдзі, які ўсёй душой успрымаў ідэю вызваленчай барацьбы, стаў членам камітэта руху...» і таму, з кансператыўных меркаванняў, ён не мог часта бываць на людзях, а мастацкія справы адышлі на другі план. Вось прычына, па якой спявак не выкарыстаў запрашэнне Манюшкі. «Дзеля наладжвання падпольнага друку адкрыў у Вільні фотамастэрню з літаграфіяй»¹. «Гэта ён увекавечыў зямле аблічча кіраўніка паўстання на Беларусі. Добра вядомы і дарагі нам усім фотаздымак. Зняты ва ўвесь рост, Каліноўскі поўны ўнутранай моцы і шляхетнасці. Позірк засяроджаны, сцяты, сягае некуды далёка. А там яго, Кастусёва, Галгофа, і ён гатовы ўзысці на яе. Ён прадчуваў,

¹ Мархель, У. Крыніцы памяці. – Мінск, 1990. – Стар. 31 – 32.

што хвіля тая вось-вось надзе, і таму, відаць, ахоплены клопатамі, аддаў імгненне свайго кароткага жыцця спадару Ванольдзі. Бадай, упершыню фотааб'екты так пільна ўглядаўся ў чалавека, бо тут быў не проста этнічны тыпак ці каларытная мадэль, а праз прыватную біяграфію асобы праглядаўся лёс цэлага народа. Партрэт настолькі выразны, што радкаму мастаку ўдавалася ўзняцца хоць бы на ўзровень яго вобразнай структуры»². «У 1863 годзе на пачатку лютага Ахілес Ванольдзі быў высланы як інашэзны падданы за межы Расіі. Гэта ў нейкай ступені дапамагло яму арганізаваць закуліскае зброі для паўстанцкіх атрадаў Літвы і Беларусі...»³. У Парыжы, дзе ён знаходзіўся пэўны час, Ванольдзі быў уплывавым

² Раманюк, М. Саюз Промыя і Чалавечага Генію // Мастацтва. 1992, № 3.
³ Мархель, У. Тамсама.

паўстанцкага камітэта. Са зброяй вяртаецца на Беларусь, «але агентам Трэцяга аддзялення ўдалося натрапіць на след Ванольдзі. Яго скапілі. Прыгавораны да пакарання смерцю, ён здолеў уцячы... У дні Парыжскай Камуны Ахілес Ванольдзі змагаўся на барыкадах»⁴. Ужо не спявак, а капітан арміі камунараў, А. Ванольдзі зноў са зброяй у руках, зноў побач з паплечнікам па паўстанні ў Беларусі, а цяпер генералам Парыжскай Камуны Валерыем Урублеўскім. «Песні Манюшкі, усё ж, былі з ім. Паранены, не ў стане трымаць зброю ў руках, ён спяваў і, як герой манюшкаўскай песні, «памёр, граючы на ліры»»⁵. Памёр «за вашу і нашу свабоду».

Віктар СКОРАБАГАТАЎ, Уладзімір МАРХЕЛЬ, Ганна КАРЖАНЕЎСКАЯ

⁴ Мархель, У. Тамсама.
⁵ Мархель, У. Тамсама.

Міжрэгіянальны кніжны фестываль

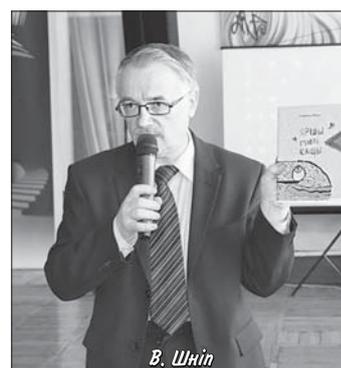
Здзейснілася тое, што мы планавалі на пачатку года, аб чым марылі, да чаго рыхталіся цягам месяца і вельмі хваліліся. 13 красавіка ў Карэліцкай раённай бібліятэцы адбыўся першы міжрэгіянальны фестываль «ПРОДвижение книги. Библиотечные ступени».

На фестываль з'ехалі супрацоўнікі Дзятлаўскай, Воранаўскай, Ваўкавыскай, Навагрудскай раённых бібліятэк з Гродзеншчыны, а таксама

прадстаўнікі нашых суседзяў – са Стаўбцоўскай і Баранавіцкай раённых бібліятэк. Кніга была галоўнай гераіняй свята. На густоюна аформленых выстаўках прадстаўлены цікавыя матэрыялы, прысвечаныя 75-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, што распаўсюджаюць пра малую радзіму, пра Гродзенскую вобласць (75-годдзе якой адзначаецца сёлета ў верасні),

адлюстроўваюць дзейнасць пэўнай бібліятэкі.

Усе выступленні з прэзентацыямі і тэатралізаванымі прадстаўленнямі падкрэслілі, што бібліятэчная ўстанова не толькі працуе для сваіх чытачоў, але і дорыць ім радасць, цудоўны настрой. Гэта быў конкурс-прэзентацыя з намінацыямі «Бібліятэка новага фармату: праекты і ідэі», «Новыя грані кніжных выставаў», «Маркетынгавы ход», «Добрыя справы для малой радзімы» і «ПРОДвижение – 2019. Неформат». Члены журы ўвесь час падтрымлівалі канкурсантаў, высока ацанілі кожную працу.

В. Шілін

Выстаўка Дзятлаўскай раённай бібліятэкі

В. Фамінова

А якое ж кніжнае свята без выдавецтваў! «Звязда», «Рэгістр», «Мастацкая літаратура» і «Кніжны дом ААГ «Лабы-ФАН»» прывезлі літаратурныя навінкі (дзіцячыя і дарослыя) і цікава прадставілі іх. Адбылася сустрэча з пісьменнікамі В. Шніпам, М. Лучыцкім, В. Фаміновай.

Гасцей прывіталі навучэнцы Карэліцкай дзіцячай школы мастацтваў, адбыліся дэфіле літаратурных герояў пад музыку з кінафільмаў паводле кніг, а супрацоўнікі Карэліцкага раённага Цэнтра культуры і народнай творчасці, дзе адбыўся фестываль, віталі песнямі.

Першы фестываль завяршыўся, і мы ўпэўненыя, што наступная сустрэча прынясе з сабою нешта новае і цікавае.

Намалія КАЗАРЭЗ, метадыст Карэліцкай раённай бібліятэкі

Забалацкая Камаедзіца

Тры гады таму ў нашай установе адукацыі стартаваў этнапраект «Святы і абрады маёй мясцовасці». Гэта значыць, што кожны клас сумесна з дашкольнікамі не толькі рыхтуе абрад ці свята традыцыйнай культуры, але як шырай далучае да ўдзелу ў ім педагогаў, бацькоў, мясцовых жыхароў. У рамках праекта штогод вучні разам з класнымі кіраўнікамі адпраўляюцца ў фальклорныя экспедыцыі па вёсках Забалацкага і Місвіцкага сельскіх Саветаў і збіраюць фальклор роднага краю. Затым матэрыял апрацоўваецца, складаюцца сцэнарыі, рыхтуюцца дэкарацыі і ляўцацы фальклорныя святы. І гэтак аднаўляюцца абрады нашай мясцовасці.

На школьнай сцэне і сцэнах Курчоўскага, Місвіцкага дамоў культуры і вольнага часу прайшлі святы «Дзяды», «Калядкі», «Масленіца», «Вячоркі», «Вялікдзень», «Гуканне вясны», «Багач», «Свята млынара», «Заручыны», «Вяселле», «Уваходзіны», «Забалацкі кірмаш» і іншыя. Святы і абрады заўсёды дабйна рыхтуюцца і праходзяць на «ўра».

Доказ таму – татэмнае свята «Камаедзіца», паказанае на раённым метадычным аб'яднанні настаўнікаў пачатковых класаў і выхавальнікаў дашкольных устаноў па тэме «Стварэнне адзінай адукацыйнай прасторы для разнабаковага развіцця асобы дзіцяці ў сістэме “дзіцячы сад – школа”, што прайшло 17 красавіка.

Педагогі раёна цікава і з карысцю правялі гэты дзень. Да прыкладу, госці з дашкольнікамі адправіліся ў паход па родным краі (выхавальнік Г. Яшкевіч), даследуючы экалогію сваёй мясцовасці, затым з вучнямі 1 класа знаёміліся са зменамі, якія прынісілі вясна ў жыццё свойскіх жывёлаў (настаўніца Г. Грэмза).

Самае цікавае было далей. Дашкольнікі з удзелам вучняў 4 класа – удзельнікамі гурта «Дударыкі» (музычны кіраўнік В. Мярляк) – запраसілі гасцей на свята «Камаедзіца», пра якое многія з іх пачулі ўпершыню.

Трэба сказаць, што календарна-абрадавае свята продкаў Камаедзіца заўжды адбывалася напярэдадні Дабравешчання. Асабліва пакланяліся мядзведзю і ўслаўлялі гэтую жывёлу, бо продкі-беларусы лічылі, што быццам бы род наш пайшоў ад мядзведзя, і ставілі да яго, як да паважанага родзіча. А яшчэ лічылася, што мядзведзю трэба дапамагчы пасля зімовай спячкі. Для яго лёгкай адаптацыі на святкаванні імітавалі рухі мядзведзя. Рыхтавалі стравы з раслінаў, якія любіць мядзведзь: рэпнік, аўсяны кісель, гарохавыя камы (кашу ці галушкі з адваранага ці тоўчанага гароху) і іншае.

Ролю мядзведзя на свяце вельмі ўдала выканалі выхавальнік Л. Глушань, ролю Валачобніка артыстычна сыграў вучань 2 класа Максім Мінгілевіч.

Каб заручыцца спагадлівацю мядзведзя, дашкольнікі частавалі яго мёдам («Вось

табе салодкі мядок, каб быў гладзенькі бачок»), грыбамі («А вось смачныя грыбочкі, каб пільна глядзелі вочкі»), аўсяным кісялём і гарохавымі камамі (гэтыя камы, верагодна, і далі назву ўсяму свята – Камаедзіца). Затым гучалі народныя песні ў гонар мядзведзя («Мядзведзь кару дзярэць», «А ў лесе...», «Вясна ідзе!» ды іншыя), якія суправаджаліся іграй на народных інструментах.

У вясёлую забаву ператварыліся качанні мядзведзя з дашкольнікамі. А калі дзіцяцінкі і хлопчыкі выконвалі прыпеўкі, то ў мядзведзя ногі самі ішлі ў скокі.

Напрыканцы мядзведзь прызнаўся, што абудзіўся ад сну і носам ужо чуе сапраўдную вясну. Закончылася мерапрыемства песняй «Развітальная».

Свята нагадала нам, што нашыя продкі жылі ў гармоніі з прыродай і жывёльным светам. А нам патрэбна захоўваць гэтыя абрады, звычкі, святы і перадаваць сваім нашчадкам.

*Валяціна КОЦК,
намеснік дырэктара
Забалацкага яслі-сад –
сярэдняй школы
Воранюўскага раёна*

Трылогія кантрабандыста

Нядаўна ў выдавецтве «Логвінаў» выйшаў новы твор польска-беларускага празаіка Сяргея Пясецкага «Ніхто дабром не дасць збаўлення» – трэцяя кніга з яго менскай трылогіі. Мяркую, чытачу запомнілася першая кніга «Яблычак». Мы працягваем сачыць за лёсамі ўжо знаёмых нам герояў – менскіх злыднюў Аліка Барана, Яся Нацэвіча і Філіпа Лысага. У апошнім рамане трылогіі апісваюцца падзеі 1919 года, калі з Менска сышлі германскія войскі і прыйшла бальшавіцкая ўлада. Якія змены наступілі для фраераў і блатных? Што прынеслі з сабою новыя ўлады? І чым тады праславілася Камароўка?

«Ніхто дабром не дасць збаўлення» – кніга, у якой пульсуе жыццё і віруюць жарсці. Аўтар захапляльна распавядае пра таямнічы і закрыты свет ліхадзеяў, поўны прыгодаў і авантураў, небеспекі, трагічных і камічных неспа-

дзяванак, а таксама моцных пачуццяў ды шчырага кахання.

З польскай мовы раман пераклаў Віктар Шукеловіч, рэдактар – Марына Казлоўская. У афармленні вокладкі скарыстаная дызайнерская паштоўка з серыі «Прывітанне з Менску» вядомага мастака Уладзіміра Цэслера.

Аляксей ШАЛАХОЎСКІ

У тэатры «Зьніч»

15 красавіка ўдзень маленькіх глядачоў тэатр запрашае на лялечны монаспектакль «Дзівосныя авантуры панюў Кубліцкага ды Заблоцкага» паводле п'есы Пятра Васючэнка і Сяргея Кавалёва. Выканаўца – вядучы майстар сцэны Вячаслаў Шакалідо. Казка прысвечаная прыгодам двух панюў, якія нічога не рабілі. Гаспадарка іх у заняпадзе – ні жывёлы, ні хлеба. І пайшлі яны ў свет лепшай долі шукаць...

«Дзівосныя авантуры панюў Кубліцкага ды Заблоцкага»

Увечары пакажуць паэтычны монаспектакль «Любіць» паводле вершаў Анатоля Вярцінскага і яго пазмы «Дажынкi». Аўтар інсцэніроўкі і выканаўца – Галіна Дзягілева, музычнае суправаджэнне Кірылы Успенскага і Максіма Цэхановіча (гітара). Артысты разважаюць, як цяжка любіць... Любоў часам мае зусім нечаканае праўленне. Яна – аснова ўсёго існага на зямлі: «Што значыць зямное шчасце здабыць? Любіць...».

20 красавіка маленькіх глядачоў удзень запрасяць на монаспектакль «Мой маленькі прынц», што грунтуецца на вядомай аповесці-казцы Антуана дэ Сент-Экзюперы (пераклад Ніны Мацяш). Аўтар інсцэніроўкі і рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева, выканаўца – вядучы майстар сцэны Раіса Астрадавіна.

«Зоркім можа быць адно толькі сэрца», – так скажаў маленькі хлопчык, які прыляцеў на Зямлю з астероіда, каб знайсці сабе сябра. Але апынуўся ў пустыні. Мудрая казка пісьменніка-лётчыка актуальна і сёння.

Паэтычны монаспектакль «Не пракрай, што я люблю» паводле вершаванага рамана Ніла Гілевіча «Родныя дзеці» пакажуць увечары. Аўтар інсцэніроўкі, рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева, выканаўца – вядучы майстар сцэны Мікалай Лявончык, музычнае суправаджэнне Дар'і Неўмяржыцкай (цымбалы).

Вершаваны раман «Родныя дзеці» – твор самабытны, глыбока нацыянальны і паводле духу, і паводле моўных сродкаў. Даследчык беларускага фальклору, побыту, тонкі знаўца жывой народнай гаворкі, Н. Гілевіч стварыў своеасаблівую паэтычную сіюгу, дзе гарманічна знітоўваюцца гумарыстычныя ноты і пранікнёная, шчымлівая музыка кахання, чуюцца напевы роднай зямлі...

Спектаклі праходзяць у тэатральнай зале Культурнага цэнтра касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дзіцячыя пастаноўкі пачынаюцца а 15-й гадзіне, дарослыя – а 19-й. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па мінскім тэлефоне: 331-75-53.

Май

5 – Дзянісаў Аляксандр Пятровіч (1944 – 2012), акцёр тэатра і кіно, заслужаны артыст Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1984) – 75 гадоў з дня нараджэння.

5 – Казакевіч Мікалай Канстанцінавіч (1934, Бярэзінскі р-н), беларускі мастак, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (2000) – 85 гадоў з дня нараджэння.

5 – Станіслаў Манюшка (1819, Чэрвеньскі р-н – 1872), польскі і беларускі кампазітар, дырыжор, педагог, класік польскай і беларускай вакальнай лірыкі, стваральнік нацыянальнай класічнай оперы, першых нацыянальных сімфанічных твораў – 200 гадоў з дня нараджэння.

6 – Еўдакімаў Уладзімір Мікітавіч (1939 – 2018), заслужаны архітэктар Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1998) – 80 гадоў з дня нараджэння.

6 – Паўлюк Трус (Павел Адамавіч; 1904, Уздзенскі р-н – 1929), беларускі паэт – 115 гадоў з дня нараджэння.

7 – Цялькова Алена Сяргееўна (1944, Пінск), спявачка, народная артыстка Беларусі – 75 гадоў з дня нараджэння.

8 – Пущар Мікалай Мікітавіч (1919 – 1993), мастак-кераміст, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі – 100 гадоў з дня нараджэння.

8 – Смірнова Ларыса Мікалаеўна (1949, Полацк), заслужаны архітэктар Беларусі – 70 гадоў з дня нараджэння.

8 – Узда (1494), горад, цэнтр раёна Мінскай вобласці – 525 гадоў з часу заснавання.

9 – Уладас Абрамавічус (1909 – 1965), бібліяграф, гісторык культуры, аўтар прысвечаных Беларусі даследаванняў і публікацыяў – 110 гадоў з дня нараджэння.

9 – Асецкі Людвіг Пятровіч (1929, Бабруйскі р-н – 2005), графік, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі – 90 гадоў з дня нараджэння.

Народ сказаў...

«Усю ноч не сплю, усё пра цябе думаю, Парасчка! А цяпер, калі ночы сталі даўжэйшыя, нават два разы пра цябе думаю».

Ферка. Ну і выбралі ж вы сабе жонку: і старая, і глухая, і непрыгожая. Навошта такую?

Мікола. А для таго, каб не было шкада, як памрэ.

– Ці бачыш? У тваю хату праз акно злодзей лезе!

– Ціха, ціха, няхай лезе! Жонка падумае, што гэта я, і дасць яму дыхту.

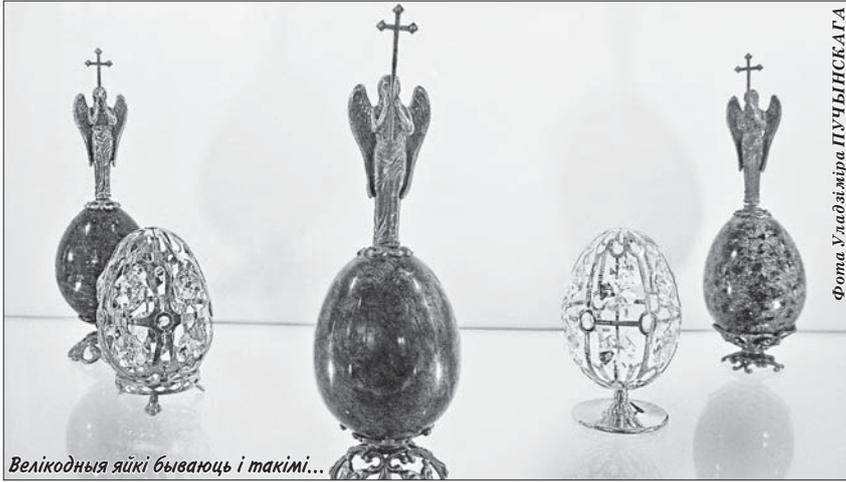
– Бярэш?

– Але.

– Сабе?

– Няўжо ж каму.
– За жонку?
– Пэўна ж не за дзеўку.
– Не маніш?
– Не-э-э...
– Аж да смерці?
– Вось прычাপіліся!

Паводле зборніка «Беларускія народныя жарты» (сабраў Змітро Бяспалы; Мінск, 1970)

Велікодныя яйкі бываюць і такімі...

Фота Уладзіміра ПУЧЫНСКАГА

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПІСАНКІ – крашанкі, маляванкі, размаляваныя рознымі ўзорамі курыныя яйкі. Здаўна вядомыя ў побыце беларусаў і інш. еўрапейскіх народаў. У дахрысціянскі перыяд былі звязаныя з веснавымі святамі, сімвалізавалі абуджэнне прыроды, яе жыццёвасць; з прыняццем хрысціянства ўвайшлі ў абрад святкавання Вялікадня, Пасхі.

Найбольш пашыраны спосаб аздаблення – фарбаванне ў растворы натуральных (шалупіне цыбулі, кара дрэваў, адвары кветак, лісцяў, хвойных іголак, траваў) ці штучных фарбавальнікаў па папярэдне нане-

сеным на яйка васковым налётам узору. На каляровым фоне атрымліваўся белы ўзор у выглядзе выпянутых кропелек, розетак, кветак, ланцужкоў, паяскоў, стылізаваных антрапаморфных малюнкаў і інш. Нанясенне папярэдне растопленага воску з дапамогай спецыяльнай леечкі (пісакі) давала тонкія лініі, якімі стваралі прамыя і хвалістыя паяскі, дзялілі паверхню яйка на два, чатыры ці восем палёў, дзе змяшчалі ўзоры ў выглядзе ялінкі, стылізаваных зорак, завіткаў і інш.

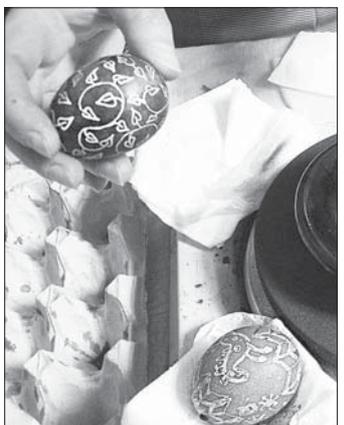
На тэрыторыі Беларусі пераважала аднатонная расфарбоўка ў чорны ці чырвоны, радзей зялёны, жоўты, блакітны і інш. колеры. Малюнак рабілі таксама прадрэпаннем натуральнага белага контурнага ўзору на каляровым фоне. Тонкі графічны малюнак складаўся з геаметрычных і стылізаваных раслінных матываў, уключаў пажадальныя надпісы. Размаляўкай ад рукі ствараўся натуральныя адвольныя малюнак, звычайна расліннага характару.

Паводле матываў традыцыйнай пісанкі размаляўваюць драўляныя, гліняныя сувенірныя яйкі.

ПІЎНИЦА – род sklepa (пограба) для захоўвання піва, квасу, соку, воцату, малака, агародніны, садавіны і інш. прадуктаў. Існавалі ў XVI – пачатку XX ст. у замках, магнацкіх і панскіх сядзібах, фальварках, манастырах, кляштарых, пры корчмах і г.д. Размяшчаліся пры жылых дамах, у гаспадарчых зонах, непадалёк бровараў, у садах, на агародах, часам сумяшчаліся з лядоўнямі.

Будавалі піўніцы з дрэва, цэглы і каменю. Найбольш пашыраныя былі драўляныя піўніцы – заглыбленыя ў зямлю зрубны з бярвеннаў (брусоў) з насыпаным зверху грунтам і накрытыя драўлянай, гонтай, апалкамі, карою дрэваў, саломай. Існавалі таксама піўніцы каркаснай, або т.зв. прыслуповай, канструкцыі, у якіх сцены з колатых пшашак, дыляў, плятня мацаваліся да сценак ямаў укапанымі ў зямлю вертыкальнымі слупамі. Часам памяшканне перагароджвалі на 2 аддзяленні. Уваходы ў піўніцу рабілі праз «шыі» – крытыя заглыбленыя ў зямлю лесвіцы. Звычайна «шыі» мелі дзверы ў выглядзе драўляных кратаў (для праветравання), а ў саміх піўніцах былі моцныя драўляныя глухія дзверы, часам акаваныя. Мураваныя піўніцы сваёй планіроўкай амаль не адрозніваліся ад драўляных.

Нярэдка над піўніцамі будавалі адрыны, каморы, птушнікі, свірны, сырніцы, клеці, шопы. У асобных сядзібах і замках піўніцы будавалі пад жылымі дамамі або іх часткамі (сенцамі, алькежамі ды інш.). Вядомыя выпадкі, калі мураваныя піўніцы існавалі як скляпы пад усім збудаваннем палаца, сядзібнага дома. Тады яны называліся проста скляпамі, хаця частка з іх і лічылася піўніцамі (Нясвіжскі замак і інш.).

Некалькі стадыяў аздаблення пісанак